

Sygn. akt I ACa 143/19

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 listopada 2019 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący :	SSA Roman Sugier (spr.)
Sędziowie :	SA Małgorzata Wołczańska SA Lucyna Morys - Magiera
Protokolant :	Katarzyna Noras

po rozpoznaniu w dniu 21 listopada 2019 r. w Katowicach

na rozprawie

sprawy z powództwa A. C. i E. C.

przeciwko Spółce (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w B. (poprzednio (...) Spółce Akcyjnej w K.)

o naprawienie szkody

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach

z dnia 28 września 2018 r., sygn. akt II Cgg 9/18

I) zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że:

1) oddala powództwo o zapłatę,

2) zobowiązuje pozwaną do przywrócenia stanu poprzedniego nieruchomości powodów położonej w M. przy ulicy (...) przez usunięcie szkód wynikających z negatywnych wpływów eksploatacji górniczej, ustalając, że naprawa będzie w szczególności polegać na:

a) wykonaniu robót przygotowawczych przed rektyfikacją pochylonego budynku mieszkalnego powodów obejmujących:

- rozebranie w niezbędnym zakresie chodników wjazdu, opasek i odwodnienia liniowego,
- rozebranie w niezbędnym zakresie ocieplenia wraz z tynkami i rur deszczowych (spustowych),
- demontaż stolarki okiennej, drzwiowej, rolet wraz z podokiennikami oraz kominka,

- rozbiórkę okładzin ściennych i sufitów,
- rozbiórkę posadzek i schodów wraz z odbiciem w niezbędnym zakresie tynków wewnętrznych,
- rozbiórkę w niezbędnym zakresie posadzek i schodów,
- rozbiórkę ścian działowych i zamurowaniu otworów,
- wykłucie otworów na siłowniki hydrauliczne,
- wywóz i utylizację gruzu,
- rozbiórkę w niezbędnym zakresie ścian działowych i zamurowanie otworów,

b) rektyfikacji budynku i niezbędnych robotach budowlanych poprzez:

- rektyfikację budynku przy pomocy siłowników hydraulicznych,
- demontaż konstrukcji stalowych po rektyfikacji wraz z zabetonowaniem otworów w ścianach,
- zamurowanie szczelin i rozkuć oraz otworów po siłownikach,
- odtworzenie posadzek i ścian na parterze wraz z podłożem i odbudowę schodów dolnych,
- montaż stolarki okiennej, drzwiowej, rolet i podokienników,
- odtworzenie okładzin ścian i stropów, gładzi gipsowych, boazerii, malowanie, licowanie ścian płytkami kamiennymi, marmurowymi, dekoracyjnymi, granitowymi oraz odtworzenie wyposażenia w łazience, wc, kuchni i ścianek działowych,
- odtworzenie posadzek i cokolików, progów, stopni schodów, płytek marmurowych, balustrad, montaż kominka oraz roboty towarzyszące,
- roboty porządkowe,

c) robotach zewnętrznych dotyczących przywrócenia stanu poprzedniego tarasu, schodów zewnętrznych, chodników oraz odtworzeniu ocieplenia elewacji i malowaniu,

d) robotach zewnętrznych dotyczących dachu, polegających na wymianie w niezbędnym zakresie i położeniu dachówek cementowych, zakładkowych, układanych na sucho,

e) ukształtowaniu terenu po rektyfikacji budynku,

f) niezbędnych robotach instalacyjnych dotyczących:

- instalacji wodno-kanalizacyjnej,
- instalacji centralnego ogrzewania,
- instalacji elektrycznej,
- instalacji gazowej,
- monitoringu

przywracających im stan poprzedni,

g) czynnościach towarzyszących dotyczących uzyskania niezbędnych projektów, pozwoleń i odbiorów oraz związanych z niezbędnym zabezpieczeniem mebli i pokryciem kosztów lokalu zastępczego dla powodów na czas niezbędny do przywrócenia stanu poprzedniego należącego do nich budynku;

3) oddała w pozostałym zakresie powództwo o przywrócenie stanu poprzedniego;

4) nie obciąża powodów kosztami procesu;

II) nie obciąża powodów kosztami postępowania apelacyjnego.

SSA Małgorzata Wołczańska SSA Roman Sugier SSA Lucyna Morys - Magiera

Sygn. akt I ACa 143/19

UZASADNIENIE

Powodowie E. C. i A. C. w pozwie

z dnia 22 sierpnia 2014r. skierowanym przeciwko (...) S.A. w K. wnieśli o zasądzenie od pozwanego na ich rzecz kwoty 1.200.000 złotych z ustawowymi odsetkami od dnia 26 sierpnia 2014r.

oraz kosztów procesu. Uzasadniając żądanie pozwu podali, że na dochodzone roszczenie składa się kwota 1.000.000 złotych z tytułu odszkodowania za szkody w ich nieruchomości spowodowane negatywnymi wpływami eksploatacji górniczej oraz 200.000 złotych z tytułu zwrotu kosztów robót zabezpieczających przed dalszymi negatywnymi wpływami tej eksploatacji.

Jako ewentualne powodowie zgłosili roszczenie o zobowiązanie pozwanej do przywrócenia do stanu poprzedniego ich nieruchomości uszkodzonej eksploatacją górniczą, co winno nastąpić, gdyby Sąd uznał, że w sprawie mają zastosowanie przepisy ustawy z dnia 4 lutego 1994r. prawo geologiczne i górnicze sprzed jej nowelizacji obowiązującej od 1 stycznia 2012r.

Pozwana wносиła o oddalenie powództwa o zapłatę, nie kwestionując swojego obowiązku w zakresie przywrócenia nieruchomości powodów do stanu poprzedniego w związku z negatywnymi następstwami jej eksploatacji górniczej.

Sąd Okręgowy w Katowicach w oparciu o przeprowadzone dowody poczynił ustalenia faktyczne, które na etapie postępowania apelacyjnego nie są kwestionowane przez żadną ze stron. Sąd odwoławczy uznaje je za trafne co czyni zbędnym ich powielanie w motywach niniejszego wyroku.

W oparciu o te ustalenia Sąd pierwszej instancji zasądził od pozwanej na rzecz powodów kwotę 830.635,69 złotych z ustawowymi odsetkami od dnia 26 sierpnia 2014r. do 31 grudnia 2015r. i ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016r. (pkt 1).

W pozostałej części powództwo o zapłatę Sąd oddalił (pkt 2), zasądził od pozwanej na rzecz powodów 2.784,84 złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (pkt 3), odstąpił od obciążania powodów kosztami sądowymi należnymi od tej części roszczenia, które zostało oddalone (pkt 4) oraz nakazał pobrać od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Katowicach 52.169,05 złotych tytułem opłaty sądowej oraz nieopłaconych wydatków sądowych (pkt 5).

Odnosząc się do podstawowej spornej kwestii Sąd Okręgowy uznał, że rację mają powodowie utrzymując, że przysługuje im prawo wyboru co do tego czy mogą żądać przywrócenia stanu poprzedniego nieruchomości poddanej negatywnym wpływom eksploatacji górniczej czy też zapłaty odszkodowania pieniężnego. W ocenie Sądu wybór w tym zakresie należy do powodów jako poszkodowanych, gdyż z poczynionych ustaleń wynika, że główna ich szkoda polegająca na wychyleniu się od pionu budynku mieszkalnego postępowiała jeszcze po 1 stycznia 2012r. W tym zakresie Sąd pierwszej instancji odwołał się i podzielił stanowisko wyrażone w wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach

z dnia 10 maja 2005r., sygn. akt I ACa 76/05 i Sądu Najwyższego z dnia 8 maja 2014r., sygn. akt V CSK 370/13 zgodnie z którymi w przypadku czynu o charakterze ciągłym, bieg terminu przedawnienia rozpoczyna się dopiero od dnia ustania tego czynu. Sąd Okręgowy znał, że skoro z poczynionych ustaleń wynika, iż budynek powodów ulegał dalszemu wychyleniu od pionu po 1 stycznia 2012r. to w sprawie winny mieć zastosowanie przepisy w brzmieniu obowiązującym po tej dacie, co w konsekwencji daje poszkodowanym prawo wyboru sposobu naprawienia szkody. Odnośnie wielkości należnego odszkodowania Sąd Okręgowy ustalenia w tym zakresie poczynił w oparciu o opinię biegłego z zakresu budownictwa J. K. uznając ją za miarodajną ze względu na przekonywujące uzasadnienie i odniesienie się do zgłoszonych zarzutów w opiniach uzupełniających. O odsetkach Sąd orzekł na mocy art. 455 k.c. w związku z art. 481 k.c. mając na względzie datę przedsądowego wezwania do zapłaty.

O kosztach orzeczono na mocy art. 100 k.p.c.

Wyrok został zaskarżony apelacją przez pozwaną Spółkę, która zarzuciła naruszenie przepisu art. 233 § 1 k.p.c. poprzez naruszenie swobodnej oceny zebranych dowodów, mające wpływ na rozstrzygnięcie polegające na pominięciu okoliczności, że zdarzenie wywołujące szkodę oraz jej wystąpienie miały miejsce przed 1 stycznia 2012r. oraz przyznanie doniosłości prawnej faktowi, że szkoda powiększała się po tej dacie.

Apelacja zarzuca też naruszenie przepisu art. 94 ust. 1 ustawy z dnia 4 lutego 1994r. prawo geologiczne i górnicze (Dz.U. 2005 Nr. 228 poz. 1947) poprzez jego niezastosowanie oraz art. 3 k.c. w związku z art. 144 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. prawo geologiczne i górnicze poprzez zastosowanie przepisów ustawy do zdarzeń sprzed jej wejścia w życie.

Dla wykazania zasadności apelacji skarżąca odwołała się do stanowiska wyrażonego w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2013r., sygn. akt III CZP 75/13 zgodnie z którym do zdarzeń wywołujących szkodę, która wystąpiła przed 1 stycznia 2012r. należy zastosować przepisy ustawy prawo geologiczne i górnicze obowiązujące przed tą datą.

Powołując się na powyższe pozwana wnosiła o zmianę zaskarżonego wyroku i obowiązanie jej do przywrócenia stanu poprzedniego nieruchomości powodów oraz o zasądzenie od powodów na rzecz pozwanej kosztów postępowania.

Powodowie wnieśli o oddalenie apelacji i o zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego.

W toku postępowania ustalone zostało, że (...) S.A. w K. w trybie przepisu art. 492 § 1 pkt 1 Kodeksu spółek handlowych połączył się ze Spółką (...) Spółką Akcyjną w B. jako spółką przejmującą, która w oparciu o przepis art. 493 § 2 k.s.h. i 494 § 1 k.s.h. wstąpiła w prawa spółki przejętej z dniem ujawnienia tego zdarzenia w Krajowym Rejestrze Sądowym, co nastąpiło 2 stycznia 2019r. (dowód: odpis z Krajowego Rejestru Sądowego oraz postanowienie Sądu Rejonowego Katowice-Wschód w Katowicach z 2 stycznia 2019r. – k. 938-950).

Sąd Apelacyjny w Katowicach zważył co następuje:

Apelacja pozwanej w znacznej części zasługuje na uwzględnienie.

W ocenie Sądu Apelacyjnego podstawowe znaczenie dla rozstrzygnięcia sporu mają dowody z opinii biegłego z zakresu szkód górniczych, geologii i górnictwa L. G. i biegłego z zakresu budownictwa J. K.. D. z zeznań świadka A. D. oraz zeznań powodów nie mogą być uznane za wiarygodne.

Z opinii biegłego L. G. wynika, że eksploatacja górnicza prowadzona przez kilka kopalni spowodowała podstawową szkodę, której naprawienia domagają się powodowie, polegającą na wychyleniu od pionu ich budynku do 27,66 mm/metr przed 10 lipca 2011r. (opinia z dnia 26.01.2016r. k. 350).

Zgodnie z podstawową opinią tego biegłego wychylenie powyżej 25 mm/m uważa się za niedopuszczalne ze względu na bezpieczeństwo użytkowania obiektu. Przy czym mniejsze wychylenia między 20 a 25 mm/m traktowana są jako wychylenia o dużej uciążliwości.

Stwierdzenia te nie były kwestionowane przez powodów (pismo z 29 lutego 2016r. k. 363 i nast.).

Za niewiarygodne należy więc uznać zeznania powodów i świadka D., że szkoda polegająca na wychyleniu budynku powodów od pionu przed 1 stycznia 2012r. była nieodeczuwalna.

W ocenie Sądu Apelacyjnego dla rozstrzygnięcia spornej kwestii, czy w sprawie mają zastosowanie przepisy ustawy prawo geologiczne i górnicze sprzed czy po nowelizacji tej ustawy obowiązującej od 1 stycznia 2012r., nie mają znaczenia powołane w motywach zaskarżonego wyroku orzeczenia dotyczące początku biegu przedawnienia w przypadku tzw. szkody ciągłej. Orzeczenia te dotyczą bowiem innego zagadnienia. Sytuacji w której zobowiązany do naprawienia szkody powołuje się na przedawnienie roszczenia wskazując na to, że szkoda wystąpiła już wiele lat temu, gdyż obiektywnie można stwierdzić, że początek pochylenia budynku miał miejsce wiele lat wcześniej.

W takim przypadku sądy stoją na stanowisku, że wymagalność roszczenia ma miejsce w sytuacji gdy ustało postępowanie szkody i roszczenie nie jest przedawnione. Zdaniem Sądu Apelacyjnego w obecnym składzie orzecznictwo to nie może być skutecznie przywoływane w niniejszej sprawie dotyczącej zagadnień intertemporalnych, w której nie jest sporne, że wychylenie budynku powodów od pionu, w stopniu uznanym za niedopuszczalny, miało miejsce pod rządami starego prawa, gdy wybór sposobu naprawienia szkody nie przysługiwał poszkodowanym. Nie sposób uznać w takim przypadku, że roszczenie powodów było jeszcze niewymagalne tylko dlatego, że skutki prowadzonej eksploatacji mogły powiększyć stopień wychylenia budynku. Zwłaszcza, że jego zwiększenie było nieznaczne w stosunku do dotychczasowego wychylenia, a odpowiedzialny za negatywne skutki eksploatacji górniczej zaniechał dalszej eksploatacji mogącej skutkować powiększeniem szkody (okoliczność bezsporna).

Z tych względów Sąd Apelacyjny za zasadne uznał podnoszone w apelacji zarzuty dotyczące naruszenia wskazanych w niej przepisów prawa procesowego i przepisów prawa materialnego i na mocy art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok zgodnie z jej wnioskiem i nakazał pozwanej przywrócenie stanu poprzedniego nieruchomości powodów.

Przemawia za tym też podniesiony w apelacji zarzut jednolitości orzecznictwa. Powodowie nie kwestionowali bowiem, że sąsiednie budynki mieszkalne, poddane wpływom tej samej eksploatacji, poddano rektyfikacji a nie zasądono odszkodowanie za szkodę doznaną przez ich właścicieli.

Prawo cywilne ani ustawa Prawo geologiczne i górnicze nie przewiduje zadośćuczynienia za szkodę materialną. Do tego zaś zmierza zaskarżony wyrok zasądający znaczne odszkodowanie pieniężne z odsetkami od przedsądowego wezwania do zapłaty. Co do odsetek nie było to zasadne z tego względu, że roszczenie główne ustalono nie według cen z daty żądania jego zapłaty lecz według cen z IV kwartału 2017r., czego żądali powodowie domagając się aktualizacji opinii biegłego z zakresu budownictwa.

Z dotychczasowego orzecznictwa sądów dotyczącego zobowiązania do naprawienia szkody polegającej na konieczności rektyfikacji budynków wychylonych od pionu wynika, że Sąd winien sprecyzować sposób naprawienia szkody. Rektyfikacje te mogą być bowiem dokonywane różnymi metodami. Dlatego Sąd odwoławczy w oparciu o opinię biegłego z zakresu budownictwa

J. K. przedstawiającą zakres nieodzownych robót naprawczych

(k. 707 i nast.) sprecyzował w wyroku w jaki sposób winno nastąpić przywrócenie stanu poprzedniego nieruchomości powodów. Powództwo o zapłatę oddalono na mocy art. 385 k.p.c. w związku z przepisem art. 94 poprzednio obowiązującej ustawy Prawo geologiczne i górnicze jako nieuzasadnione.

O kosztach postępowania orzeczono na mocy art. 102 k.p.c. co do postępowania przed obydwu instancjami uznając, że zachodzi szczególny wypadek o jakim mowa w tym przepisie.

Mimo, że nieruchomość powodów jest uszkodzona na skutek negatywnych wpływów górniczych od szeregu lat, a budynek wychylony od pionu

w sposób zagrażający jego bezpiecznemu użytkowaniu, pozwana deklarując

chęć naprawienia szkody dotychczas tego nie zrobiła. Nie podjęła działań zmierzających do zlikwidowania szkody powodów o tak znacznym zakresie,

występującej już przed zawiśnięciem sporu. Deklaracje dążenia do polubownego rostrzygnięcia sporu należy więc uznać za gołosłowne.

Sąd Apelacyjny nie znalazł podstaw do sprawdzenia wartości przedmiotu zaskarżenia zgodnie z wnioskiem powodów zawartym w odpowiedzi na apelację. Nie sposób uznać, że odpowiada ona kwocie zasądzonego odszkodowania skoro pozwana nie kwestionuje obowiązku naprawienia szkody w naturze.

Za racjonalne można uznać stwierdzenie, że spór dotyczy kwoty wskazanej

w apelacji jako wartości przedmiotu zaskarżenia obrazującej różnicę

między kosztami odszkodowania należnego powodom z tytułu doznanej szkody

a kosztami przywrócenia stanu poprzedniego przez pozwaną własnym sumptem.

SSA Małgorzata Wołczańska SSA Roman Sugier SSA Lucyna Morys – Magiera